

javasolta, hogy *Patkós András*t, a Társulat előző elnökét, tiszteletbeli elnöknek válasszák meg. Az elnökség továbbá *Kürti Jenő* részére Eötvös Loránd Fizikai Társulat Érem, *Vannay László* részére Prométheusz-érem adományozását javasolta.

Ezt követően *Tél Tamás Mitől örvény egy örvény? Festékcspadázó kísérletek kevés elmélettel* címmel tartott érdekes szakmai előadást.

Az előadás utáni szünetben lezajlott a titkos szavazás a tiszteletbeli elnök választásáról és a küldöttgyűlés által odaítélhető társulati díjakról. A titkos szavazás mindhárom javaslatot egyhangúlag támogatta. A kitüntetések Pántyáné Kuzder Mária alelnök és Groma István főtktár adták át. A Társulat tudományos díjait *Kamarás Katalin*, a Díjbizottság elnöke ismertette. A díjakkal együtt adták át a Fizikai Szemle Nívódíjait is.

A TÁRSULAT 2018. ÉVI KITÜNTETÉSEI ÉS TUDOMÁNYOS DÍJAI

Patkós András – az ELFT tiszteletbeli elnöke

Patkós András professzor az ELTE Atomfizika Tanszékén dolgozik, 1989 óta egyetemi tanár, 2012 óta professor emeritus. Két időszakban 1998 és 2003, illetve 2007 és 2010 között vezette is a tanszékot, bár közben többször volt külföldön vendégkutatóként, vendégprofesszorként a Niels Bohr Intézetben, a Bonni Egyetemen, a Rutherford Laboratóriumban és a CERN-ben. Rövid ideig az államigazgatásban is dolgozott, 1996 és 1998 között a Művelődési és Közoktatási Minisztérium tudományos főosztályát vezette. Kutatási területe az elméleti részecskefizika, a kozmológia, a forró univerzum kialakulása, a kvantumterek egyensúlytól távoli dinamikája és a statisztikus fizika. Tudományos munkásságával 1987-ben szerezte meg a fizikai tudomány doktora címet, akkor még fokozatot. A Magyar Tudományos Akadémia 2001-ben levelező, 2007-ben rendes tagjává választotta. A fizikus közélet egyik legaktívabb szereplője. Különösen sokat foglalkoztatja a fizika, illetve a természettudományok helye a közoktatásban. Az MTA Közoktatási Elnöki Bizottság állandó meghívottja. Két cikluson keresztül, 2005 és 2007, illetve 2015 és 2017 között az Eötvös Loránd Fizikai Társulat elnöke volt.

Kürti Jenő – az Eötvös Loránd Fizikai Társulat Érme

Kürti Jenő fizikus pályáját az ELTE Atomfizika Tanszékén kezdte 1978-ban, ahol 20 éven keresztül dolgozott. 1998-ban az akkor megalakult Biológiai Fizika Tanszékre ment át, ott lett 2000-ben egyetemi tanár. 2006 és 2015 között a tanszék vezetője, 2008 és 2011 között pedig az ELTE Fizikai Intézet vezetője volt. Közben több külföldi egyetemen is dolgozott. Tudományos munkásságában a kísérletektől az elmélet felé fordult, de szoros kapcsolatban maradt a kísérleti kollégákkal. A szerves kvázi-egydimenziós vezetők és hasonló szerkezetű anyagok viselkedésének értelmezése állt és áll munkái középpontjában. Így jutott el különleges anyagcsaládok, a fullerének, a szén nanocsövek és a grafén vizsgálatához. Tudományos cikkeire 2000-et meghaladó számú független hivatkozást kapott. Egyetemi oktatói és kutatói munkáján túl aktív részese a fizikus közéletnek. Tagja az MTA Doktori Tanácsának, két cikluson át elnöke volt a Fizikai Tudományok Osztálya Atom- és Molekulafizikai Bizottságának. 2011 és 2015 között az ELFT főtktáraként is tevékenykedett. Az Eötvös Loránd Fizikai Társulat Érmét a Társulat érdekében végzett áldozatos munkája elismeréseként kapta.

Vannay László – ELFT Prométheusz-érem

A Prométheusz-éremmel a Társulat Vannay László kiemelkedő középiskolásoknak szóló tehetséggondozási, egyetemi oktatói és tudományos közéleti tevékenységét kívánja elismerni. Vannay László az egyetemi diploma megszerzése után az Építőipari és Közlekedési Műszaki Egyetem Kísérleti Fizika Tanszékén,

Zárszó előtti felszólalásokban *Ujvári Sándor* tájékoztatta a küldöttgyűlést, hogy a Fizikatanári Anketé helyszínei még kérdésesek a jövő években. Kérte a megyei csoportok segítségét olyan helyszínek ajánlásában, ahol biztosítani tudnak közel 180 fő részére nagy előadótermet, szállást, étkezést. Az oktatási szakcsoportok várják a javaslatokat. *Sükösd Csaba* bejelentette, hogy 2018. október 5–7. között ismét megszervezik a *Science on Stage Fesztivált*, Szegeden a Szent-Györgyi Albert Agórában. Már az idei Anketén felhívták a résztvevő tanárok figyelmét a rendezvényre.

Pántyáné Kuzder Mária levezető elnök zárszavában megköszönte a küldöttek aktív részvételét és a bizottságok munkáját. Véleménye szerint hatékony, jó hangulatú küldöttgyűlés volt. Alelnök asszony megköszönte a jelenlevőknek a küldöttközgyűlésen való megjelenést, végül bezárta az ülést.

majd a BME Kísérleti Fizika tanszékén dolgozott. 1989-től nyugdíjba vonulásáig a BME Kísérleti Fizika Tanszék tanszékvezető-helyettese volt. A kristálynövesztés és kristályok technikai alkalmazása területén folytatott kutatásokat, amelyekből 35 tudományos közlemény és 7 szabadalom született. Számos TDK-dolgozat, diplomamunka, doktori dolgozat és K+F projekt témavezetője volt. Az oktatás területén alapvető szerepet vállalt az 1991-ben indult mérnök-fizikus képzésben a fizikaboratórium tárgyak megszervezésében és vezetésében. Vannay László 1994 óta minden évben szervezője és felelőse a fizika OKTV kísérleti fordulójának, aminek keretében mintegy 30 mérési feladatot és kísérleti eszközt állított össze. 2004-es nyugdíjazása óta is töretlen lelkesedéssel és odaadással végzi ezt a munkát. Ezen mérési feladatokra építve 2000-ben középiskolás diákok számára tehetséggondozó mérési szakkört indított, amelyen minden évben mintegy 30 középiskolás végezhet el számos korábbi OKTV mérési feladatot. 2008/09 és 2009/10 évben kutató diákok programot szervezett. Az OKTV kísérleti feladatokat számos ízben a *Fizikai Szemle*ben publikálta. Projektvezetőként 14 pályázatot nyert el, amelyek komoly anyagi támogatást nyújtottak a BME Természettudományi Kar tehetséggondozó programjaihoz. 1993–96-ig, majd 1999–2004-ig az ELFT Kristályfizikai Szakcsoportjának elnöke volt.

Juhász András – Marx György Felsőoktatási Díj

Juhász András, az ELTE Anyagfizikai Tanszék nyugalmazott egyetemi docense a díjat a fizika művelésében, oktatásában és támogatásában több évtizeden keresztül kifejtett magas színvonalú tevékenységének elismeréseként nyerte el. Különösen kiemelendő, hogy a fizikatanár-képzés színvonalának emelése érdekében évtizedeken keresztül állhatatosan, jelentős szellemi erőfeszítést befektetve dolgozott, új képzésformák kidolgozásában, így egyebek között a tanárok részére indított PhD-képzés létrehozásában oroszlánrészt vállalt és szellemi háttérrel biztosított. Munkája eredményeként a képzések népszerűsége és eredményessége egyaránt nőtt. 160 külföldi és magyar publikációja közül kiemelkedik a hiánypótló szerepet betöltő, a fizikaoktatást és a kísérletezést sikerrel népszerűsítő két könyve és a fizika középiskolai oktatásáról szóló jegyzetei.

Derzsi Aranka – Schmid Rezső-díj

Derzsi Aranka, az MTA Wigner Fizikai Kutatóközpont Szilárdtestfizikai és Optikai Intézete tudományos munkatársa a molekuláris gázokban létrehozott rádiófrekvenciás gerjesztésű alacsony hőmérsékletű plazmák kutatásában ért el nemzetközileg is elismert eredményeket. Eredményeinek nagyobb része részecskealapú kinetikus plazma-szimulációkból született, amelyek felépítésében meghatározó szerepet játszott. Emellett aktívan részt vett

A megjelent kitüntettek (balról jobbra): Kürti Jenő (Eötvös Loránd Fizikai Társulat Érme), Tapasztó Levente (Gyulai Zoltán-díj), Vannay László (ELFT Prométheusz-érem), Derzsi Aranka (Schmid Rezső-díj), Kiss Csaba (Detre László-díj), Kóspál Ágnes (Detre László-díj), Nyitrai Gábor (Fizikai Szemle Nívódíj), Opitz Andrea (Jánossy Lajos-díj), Juhász András (Marx György Felsőoktatási Díj), Gróf Andrea (Fizikai Szemle Nívódíj).

a kapcsolódó, nemzetközi együttműködésben folyó kísérleti kutatásokban is, amelyek alapot adnak az atomfizikai plazma-modellek hitelesítésére és megbízhatóvá teszik az azok alapján számolt jellemzőket.

Kiss Csaba – Detre László-díj

Kiss Csaba, az MTA Csillagászati és Földtudományi Kutatóközpont Konkoly Thege Miklós Csillagászati Intézete tudományos főmunkatársa 13 éven át volt a Herschel infravörös űrtávcső magyarországi kalibrációs csoportja vezetője, és meghatározó mértékben hozzájárult a külső Naprendszer, a Neptunuszon túli Kuiper-öv égitestjeinek infravörös megfigyeléséhez, méretük és albedójuk meghatározásához. Elsőként figyelte meg az Eris törpebolygó Dysnomia nevű holdjának termikus emisszióját, és részt vett a Haumea törpebolygó körüli gyűrű felfedezésében (*Nature*, 2017). Felfedezte a 2007 OR10 törpebolygó holdját, amelynek eredményeképpen minden 1000 km-nél nagyobb Kuiper-öv égitestnek van már ismert kísérője. A nevéhez köthető a Kuiper-öv, illetve a Naprendszer kis égitestjeiből származó termikus emisszió kutatásának meghonosítása a magyar csillagászatban. Eredményei elismeréseként az IAU róla nevezte el a 24532. számú kisbolygót.

Kóspál Ágnes – Detre László-díj

Kóspál Ágnes, az MTA Csillagászati és Földtudományi Kutatóközpont Konkoly Thege Miklós Csillagászati Intézete tudományos főmunkatársa a világ legnagyobb teljesítményű optikai, infravörös és rádiótávcsöveivel ért el meghatározó új eredményeket a születő csillagok kitorréseivel, azoknak a csillag- és bolygókeletkezésben betöltött szerepével kapcsolatban. Számos, kitorrés mutató fiatal csillag környezetét feltérképezte, és megállapította, hogy a kitorrések fontos szerepet játszanak a csillagközi burkok szétesésében. Az utóbbi nyolc évben felfedezett kitorrések többségére meghatározta a központi objektum nyugalmi, kitorrés előtti tulajdonságait, új területet nyitva ezzel a kitorrés fizikai eredetének kutatásában. A V346 Normae eruptív csillag esetében felfedezte, hogy az anyagbehullási ráta a burokról a korongra nagyobb, mint a korongról a csillagra, amely az első közvetlen mérési bizonyíték arra, hogy a kitorréshez vezetők a korongban felgyülemelő anyag.

Opitz Andrea – Jánossy Lajos-díj

Opitz Andrea úrfizikus, az MTA Wigner Fizikai Kutatóközpont Részecske- és Magfizikai Intézete tudományos főmunkatársa szakterülete a napszélstruktúrák időbeli fejlődésének és térbeli változásainak űrszondás megfigyelése és vizsgálata. Több nemzetközi űrkutatási kísérletben vett részt, eredményei a napszél változékonyságáról fontos alapját képezik az űridőjárás-előrejelző modelleknek. Elsősorban a Vénusz és a Mars űridőjárásának, ezen bolygók magnetoszférájának és a változó napszél kölcsönhatásának vizsgálatában ért el fontos eredményeket. Hozzájárult üstökösök magnetoszférájának, folytonos gázkisugárzásának és a napszél kölcsönhatásának jobb megismeréséhez.

Tapasztó Levente – Gyulai Zoltán-díj

Tapasztó Levente, az MTA Energiatudományi Kutatóközpont Műszaki Fizikai és Anyagtudományi Intézete osztályvezetője jelentős nemzetközi visszhangot kiváltó eredményeket ért el a grafén és más kétdimenziós anyagok kutatásában. Megmutatta, hogy pásztázó alagútmikroszkóp segítségével atomi pontossággal lehet a grafént megmunkálni. A kétdimenziós anyagok nanomegmunkálására kifejlesztett módszerekkel új mechanikai és mágneses tulajdonságokkal rendelkező nanoanyagokat hozott létre. Rangos, nagy idézetséget felmutató publikációs tevékenysége mellett pályázati eredményessége és intézetén belüli vezető, tudományos szervező tevékenysége is kiemelkedő.

A Fizikai Szemle Nívódíjban részesültek a 2017-ben megjelent cikkek alapján: *Oláh László, Balogh Szabolcs József, Hamar Gergő, Varga Dezső, Gera Ádám László, Nyitrai Gábor, Pázmándi Zoltán Péter* és *Surányi Gergely Képpalkotás kozmikus részecskék nyomkövetésével* című cikkükért; a *Fizika Tanítása* rovatban megjelent írárok szerzői közül *Gróf Andrea Honnan fúj a szél, avagy okosabb-e egy ötödikes, mint Sylvester Stallone?* című írásáért.

Gratulálunk a díjazottaknak.

myDAQ-pályázat a 2018–2019. tanévre

Az ELFT és az NI Hungary Kft. az idén is meghirdeti pályázatát fizikatanároknak.

A pályázat célja, hogy tanórákon, szakkörökön minél több iskolai kísérlet legyen elvégezhető a myDAQ eszköz használatával is.

A pályázati kiírás, a pályázat témája, a pályázati határidők és a jelentkezés feltételei megtalálhatók a <http://sukjaro.eu/ELFT-NI-palyazat> weblapon.

A pályázati regisztráció határideje:

2018. szeptember 16., 24:00 óra.

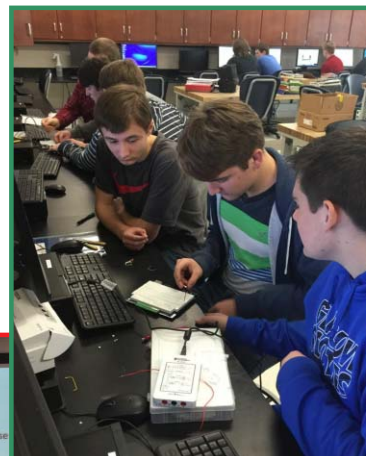
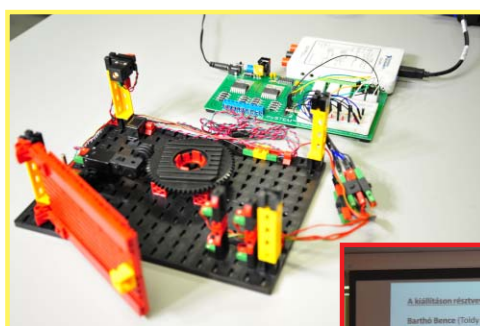
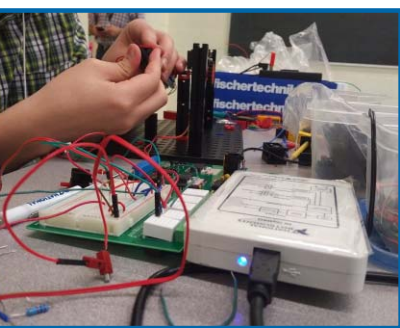
Az elkészült pályamunkák leadási határideje:

2019. január 25., 24:00 óra.

Az idei pályázatban a korábbi évekhez képest változás, hogy a 10 tárgyjutalmat a következőképpen osztják meg a szervezők:

- 5 tárgyjutalmat az öt legjobb **először induló** pályázó kapja,
- a fennmaradó 5 tárgyjutalmat pedig a már **tapasztaltabb**, legalább második éve induló pályázók.

A szervezők fenntartják a jogot, hogy egy 11. helyezettet is díjazzanak, aki a legjobb, **általános iskolásokkal** induló pályázó lesz (amennyiben lesz ilyen induló).

www.ni.com

ISSN 0015325-7

